

Sygnatura akt XII K 243/14

ORZECZENIE W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie w XII Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący SSO Agnieszka Domańska (spr.)

Sędziowie SO Agnieszka Wysokińska-Walczak

SO Leszek Parzyszek

Protokolant: Izabela Pałyska, Aleksandra Adamska

przy udziale Prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego w Warszawie Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Bartosza Tymosiewicza

po rozpoznaniu w dniach grudnia 8 i 21 grudnia 2015 roku, 3 lutego, 1 i 10 marca 2016 roku

sprawy M. P. (1)

w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego

orzeka

I. na podstawie art. 21a ust. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów stwierdza, że **M. P. (1)** złożył w dniu 23 grudnia 2014 roku niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, w rozumieniu art. 7 ust 1 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów;

II. na podstawie art. 21a ust. 2a ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów orzeka wobec osoby lustrowanej **M. P. (1)** utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego, której obowiązek utworzenia wynika z ustawy na okres 4 (czterech) lat;

III. na podstawie art. 21a ust. 2b ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów orzeka wobec osoby lustrowanej **M. P. (1)** zakaz pełnienia funkcji publicznej, o której mowa w art. 4 pkt 2-57 tej ustawy przez okres 4 (czterech) lat;

IV. na podstawie art. 627 kpk w zw. z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów zasądza od **M. P. (1)** na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe.

Sygn. XIK 243/14

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy na podstawie ujawnionego w toku postępowania sądowego materiału dowodowego ustalił następujący stan faktyczny:

M. P. (1) w dniu 23 grudnia 2014 roku złożył do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek o autolustrację oraz oświadczenie lustracyjne dotyczące pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa lub współpracy z nimi w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. o treści: „świadom/świadoma odpowiedzialności za złożenie niezgodnego z prawdą oświadczenia, po zapoznaniu się z treścią ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa z lat 1944-1990 oraz o treści tych dokumentów (...), oświadczam, że nie pracowałem/nie pracowałam, nie pełniłem/nie pełniłam służby ani nie byłem/nie byłam współpracownikiem w rozumieniu art. 2 i 3a powołanej ustawy”. Za datę złożenia oświadczenia Sąd uznał zatem 23 grudnia 2014 roku.

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 26 lutego 2015 roku wszczęte zostało postępowanie lustracyjne w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego złożonego w dniu 23 grudnia 2014 roku przez M. P. (1) w trybie ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów. W dniu 1 października 2015 roku Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowe Biuro Lustracyjne w Warszawie złożył wniosek o wydanie orzeczenia stwierdzającego, że M. P. (1) złożył niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne.

Na podstawie ujawnionych dowodów Sąd Okręgowy ustalił, że M. P. (1) w okresie od 1956 roku do 1962 roku i od 1963 do 1970 roku był studentem K., podczas studiów poznał A. C..

Od 1970 roku do 1974 roku A. C. był pozbawiony wolności w związku z działalnością opozycyjną, po opuszczeniu więzienia powrócił do tej działalności m.in. od 1977 roku aktywnie działał w R., uczestniczył w wydawaniu w drugim obiegu pisma (...), był zatrzymywany i okresowo pozbawiany wolności.

M. P. (1) w trakcie studiów czynnie uprawiał sport, jego koledzy zapamiętali, że był dobrym graczem w siatkówkę i ciężarowcem. Od 1965 roku M. P. (1) był członkiem (...), w latach 70-tych wielokrotnie legalnie przebywał zagranicą, m.in. w Szwecji. W dniu 22 czerwca 1977 roku M. P. (1) w podaniu o pracę w (...) wskazał m.in. że podczas pobytów w Szwecji został przyjęty do zespołu zawodowego szwedzkiej ligi sportowej. Od 1 lipca 1977 roku M. P. (1) pracował w (...) w W.. Od jesieni 1977 roku M. P. (1) pozostawał w sferze zainteresowań funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa, w dniu 29 września 1977 roku kontakt operacyjny o ps.(...) przekazał funkcjonariuszowi SB B. R. informacje dotyczące M. P. (1), po uzyskaniu których B. R. przygotował w dniu 10 października 1977 roku realizowany następnie „Plan czynności operacyjnych przed rozmową z M. P. (1)”. Kolejne informacje od ko(...) B. R. uzyskał w dniu 24 października 1977 roku, tego samego dnia B. R. rozmawiał na temat lustrowanego z funkcjonariuszami (...) w L. H. B. i kpt. W.. W kolejnych dniach B. R. zbierał informacje na temat M. P. (1) m.in. w drodze wywiadów milicyjnych. Wszystkie podejmowane przez siebie działania związane z M. P. (1), B. R. dokumentował w formie notatek służbowych i informacji operacyjnych. W dniu 24 listopada 1977 roku odbyło się pierwsze spotkanie M. P. (1) z B. R., w miejscu wykonywania przez lustrowanego obowiązków służbowych w związku z przeprowadzaniem kontrolą N.. Podczas tego spotkania B. R. poinformował lustrowanego, że jest pracownikiem M. i okazał mu swoją legitymację oraz poruszył w rozmowie kwestie, ustalone na podstawie informacji operacyjnych od kontaktu operacyjnego i funkcjonariuszy (...) w L.. Po spotkaniu w dniu 24 listopada 1977 roku M. P. (1) podpisał oświadczenie o zachowaniu w tajemnicy odbytej w tym dniu rozmowy z pracownikiem M. B. R.. Podczas kolejnego spotkania w dniu 22 grudnia 1977 roku po rozmowie z B. R. dotyczącej kwestii poruszanych uprzednio oraz wyjazdów zagranicznych, wykonywanej pracy, oczekiwań lustrowanego w związku z nawiązaną współpracą oraz oczekiwań B. R. wobec lustrowanego, M. P. (1) przekazał mu listę z nazwiskami 3 osób - znajomych w W. oraz podpisał oświadczenie o zachowaniu w tajemnicy faktu współdziałania z SB w zakresie udzielania informacji dotyczących wszelkich nieprawidłowości dostrzeganych w związku z pracą w N. oraz wykonywania uzgodnionych czynności w interesie dobra PRL i przyjął pseudonim (...). Pozyskanie przez B. R. M. P. (1), jako tajnego współpracownika miało związek z operacyjnym rozpracowaniem kryptonim O. dotyczącym działalności R., a przede wszystkim A. C.. B. R. uzyskał akceptację swoich przedłożonych dla faktu rejestracji członka Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej i M. P. (1) został zarejestrowany, jako tajny współpracownik o pseudonimie (...). M. P. (1) odbył z B. R. kolejne spotkania m.in. w dniach 13 stycznia 1978 roku, ok.17 lutego 1978 roku, 30 marca 1978 roku, ok.27 kwietnia 1978 roku, 23 maja 1978 roku, 2 i 3 czerwca 1978 roku, 6

czerwca 1978 roku, 12 czerwca 1978 roku, 5 lipca 1978 roku. M. P. (2) przekazywał B. R. informacje w formie pisemnej (dokumenty z teczki pracy zostały zniszczone w dniu 2 kwietnia 1987 roku) oraz ustnej. Przekazywane informacje dotyczyły w szczególności oceny A. C., nawiązania przez M. P. (1) kontaktów z A. C., ocen treści artykułów w Opinii, znajomości z K. K. (1), planów wyjazdowych lustrowanego i ew. możliwości nawiązania kontaktów z Polonią. B. R. otrzymywał od M. P. (1) informacje na piśmie, dodatkowo spisywał całokształt uzyskanych informacji i sprawozdania przekazywał do akt sprawy O.. Podczas spotkań z B. R. M. P. (1) otrzymał od niego dwukrotnie wynagrodzenie za przekazane informacje: w dniu 20 lutego 1978 roku i 2 czerwca 1978 roku lustrowany pokwitował odbiór od B. R. kwot po 1000 złotych.

W tym okresie A. C. nie utrzymywał kontaktu z M. P. (1). Do nawiązania tego kontaktu doszło po rozpoczęciu przez lustrowanego współpracy z SB, A. C. niechętnie spotykał się z M. P. (1) – nie podejrzewał go o kontakty ze służbą bezpieczeństwa, ale uważał, że nie jest on wystarczająco krytyczny wobec działań władzy. M. P. (1) przekazał po konsultacji z B. R. do Opinii tekst dotyczący nieprawidłowości przy produkcji traktorów oraz rocznicy Marca 68. Mimo to nie zyskał uznania i stałych kontaktów z A. C., który po latach nie kojarzył aby te teksty ukazały się w Opinii.

W charakterystyce z dnia 8 listopada 1979 roku B. R. wskazał, że lustrowany po wejściu w kontakt z rozpracowywanym środowiskiem wkrótce go stracił, a przez resztę okresu współpracy uzyskiwał informacje, które nie stanowiły większej wartości operacyjnej o nieprawidłowościach występujących w jednostkach gospodarczych. W konsekwencji tej oceny oraz z uwagi na planowane zmiany w zatrudnieniu B. R. sformułował wniosek o braku uzasadnienia dla dalszych kontaktów. W dniu 15 grudnia 1979 roku nastąpiło wyrejestrowanie M. P. (1), jako formalny powód wyrejestrowania wskazany został fakt przynależności lustrowanego do (...).

Po ujawnieniu tzw. Listy W. oraz po uzyskaniu przez A. C. dostępu do akt IPN A. C. opublikował w Internecie informacje dotyczące osób, które na niego donosiły do organów bezpieczeństwa – wśród tych osób był M. P. (1). Po ujawnieniu tych informacji M. P. (1) usiłował skontaktować się z A. C. – nawiązał z nim kontakt telefoniczny i przeprosił A. C., skierował też jednak do A. C. szereg maili zawierających m.in. treści obraźliwe dla A. C.. M. P. (1) skontaktował się też i spotkał z B. R., którego usiłował namówić do przedstawienia wspólnej wersji jego współpracy z SB, jako realizacji planu zaszkodzenia SB i PRL poprzez przekazywanie opozycji kompromitujących władzę informacji uzyskanych przez B. R. z racji służby w SB. B. R. nie przystał na tę propozycję i w trakcie postępowania lustracyjnego opisał przebieg współpracy lustrowanego ze Służbą Bezpieczeństwa w sposób zbieżny ze sporządzoną w okresie 1977-1979 sprawozdawczością służbową.

W toku postępowania przesłuchany został lustrowany M. P. (1) oraz świadkowie K. K. (2), N. Ż., A. C., I. P., R. F. i B. R., ujawnione zostały dokumenty z archiwum Instytutu Pamięci Narodowej oraz złożone do akt sprawy przez lustrowanego.

Lustrowany M. P. (1) w toku postępowania sądowego wyjaśnił, że złożone przez niego oświadczenie lustracyjne jest zgodne z prawdą.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie:

częściowo wyjaśnień lustrowanego (k.139-148, 165-166, 401-404), zeznań świadków A. C. (k.289-292 z akt sprawy PplWa 83/15/4, k.381-385), B. R. (266-269,303-305 z akt sprawy PplWa 83/15/4, k.166-175), K. K. (1) (301-302 z akt sprawy PplWa 83/15/4, 149-150), N. Ż. (330-333 z akt sprawy PplWa 83/15/4, k.148-149), R. F. (k. 346-348 z akt sprawy PplWa 83/15/4, k.164-165), I. P. (k.369-372 z akt sprawy PplWa 83/15/4, k. 379-381) oraz ujawnionych dokumentów z akt sprawy PplWa 83/15/4: k. 29 – 31 - notatka służbowa z załącznikiem; k. 32 -41 - kopie dokumentów dotyczących M. P. (1), k. 5-14 - Pismo M. P. (1) do SO w Warszawie z dnia 22 grudnia 2014 roku, k. 16-17 - kopie Nr 6 (14) czasopisma (...) z czerwca 1978 roku, k. 19 - fragment wydania NR 3 (11) czasopisma (...) z marca 1978 roku, k. 25 - kopia oświadczenia lustracyjnego M. P. (1); k. 46-47 - karta sprawdzeniowa K1 z dnia 6 marca 2015 roku, k. 50 - karta personalna M. P. (1), k. 51 – karta personalna M. P. (1), k. 52 - karta EO-4-B/72 dot. t. w. ps. (...), k. 53 - karta M.-2 dot. M. P. (1), k. 54 - karta EO-4-A/77 dot. M. P. (1), k. 58 - kopia dziennika rejestracyjnego (...), k. 59 - kopia dziennika archiwalnego (...), k. 60 - kopia książki ewidencyjnej mikrofonów (...), k. 77-91 - kopie z akt osobowych B. R. sygn.

arch. IPN BU 069/219, k. 94 - notatka urzędowa z dnia 16 kwietnia 2015 roku, k. 96-204 - kopie teczki personalnej t. w. ps. (...) sygn. arch. IPN BU (...), k. 208-247 - kopie z akt Sprawy Operacyjnego Rozpracowania kryptonim (...) sygn. arch. IPN (...)132 t. 1-7, k. 255-261 - kopie z akt osobowych J. Z. sygn. arch. IPN BU (...), k. 264 - wydruk z bazy (...) dot. J. Z., k. 265 - wydruk z bazy (...) dot. R. T., k. 272-281 - kopie z akt osobowych R. T. sygn. arch. IPN BU (...), k. 300 - wydruk z bazy (...) dot. T. C., k. 307 - wydruk z bazy (...) dot. M. W., k. 308 - wydruk z bazy (...) dot. L. M., k. 317-318 - kopia życiorysu M. P. (1) z akt osobowych wymienionych jako pracownika N., k. 321 - wydruk z bazy (...) dot. T. J., k. 322 - wydruk z bazy (...) dot. W. K., k. 360 - pismo biegłego M. K. z dnia 30 sierpnia 2015 roku, k. 374 - wydruk z bazy (...) dot. J. W.; z akt sprawy XII K 243/14: k. 3-11 -wniosek o autolustrację z dnia 22 grudnia 2014 roku, k. 13 – oświadczenie, k. 62-68 - stanowisko prokuratora Oddziału Biura Lustracyjnego w W., k. 160-162 - pismo lustrowanego, k. 224-231, 241-242, 244-332 - dokumenty z IPN, k. 233-239 - oświadczenie M. P. (1) wraz z załącznikiem, k. 241-242 - pismo z IPN z dnia 14 stycznia 2016 roku, k.244-332 - kopie akt paszportowych, k.344-377 - kopie listów i maili wysyłanych do A. C. przez M. P. (1), k. 391 – 400 - oświadczenie oraz lista złożona przez lustrowanego na rozprawie w dniu 10 marca 2016 r.

W ocenie Sądu wyjaśnienia M. P. (1) w znacznej mierze nie zasługują na uznanie za wiarygodne, stanowią przyjętą przez lustrowanego interpretację okoliczności ujawnionych na podstawie dokumentów archiwalnych IPN. W odniesieniu do okoliczności istotnych w kontekście zgromadzonych w sprawie dokumentów obrazujących współpracę M. P. (1) ze służbą bezpieczeństwa – (...) wskazać należy, że wyjaśnienia, w których lustrowany zaprzeczył, aby współpracował ze Służbą Bezpieczeństwa i stwierdził, że prowadził grę, która miała na celu osmieszenie SB i uzyskanie od SB informacji dla opozycji nie zasługują na uwzględnienie. Wersji tej przeczy B. R., a nie potwierdzają jej żadne dokumenty. Wersja ta jest także w ocenie Sądu całkowicie sprzeczna z doświadczeniem życiowym i zasadami logiki – gdyby bowiem rzeczywiście było tak, że oficer SB wraz z lustrowanym podejmowałby tego typu działania zmierzające do osłabienia ustroju PRL, to z ich ujawnieniem lustrowany nie czekałby do opublikowania w Internecie informacji o tym, że był tajnym współpracownikiem, a upubliczniłby jej wcześniej, albowiem byłyby to działania uznane po 1989 roku za pozytywne i świadczące o dużej odwadze. Tymczasem z uwagi na to, że w rzeczywistości takie zachowania nie miały miejsca, M. P. (1) dopiero po ujawnieniu jego współpracy z SB wymyślił tę historię jako wytłumaczenie dla istniejących dokumentów w postaci m.in. oświadczeń o zachowaniu w tajemnicy rozmowy oraz o współpracy. Nie zasługuje także na uznanie za wiarygodne przedstawiony przez M. P. (1) przebieg spotkań z B. R., w szczególności zaś przebieg pierwszego spotkania. W ocenie Sądu w sytuacji, gdy osoba pozyskiwana do współpracy zobowiązana była do podpisania oświadczenia o zachowaniu w tajemnicy rozmowy, oczywistym jest, że rozmowa taka przeprowadzana była dyskretnie, zarówno po to aby nie przstraszyć i nie zniechęcić potencjalnego współpracownika, ale także dlatego aby nie zdekonspirować funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa. Niewiarygodne są także wyjaśnienia wskazujące na to, że funkcjonariusz SB B. R. zamiast uzyskiwać w trakcie spotkań informacje w związku ze swoją pracą, przekazywał je M. P. (1). Oczywistym jest, że takie zachowanie bez wiedzy przełożonych (gdyby o tym wiedzieli informacje takie znalazłyby się w sprawozdaniach i notatkach służbowych) byłoby niezwykle ryzykowne i dla funkcjonariusza SB jednoznaczne z ryzykiem utraty pracy i poniesieniem konsekwencji karnych. Zachowaniem całkowicie bezsensownym przy tak dużym ryzyku dla funkcjonariusza SB byłoby przekazywanie opozycji pozyskanych nielegalnie informacji o tajemnicach SB i władzy za pośrednictwem osoby, która nie współpracowała z opozycją i nie miała żadnej pozycji wśród opozycjonistów, tj. za pośrednictwem M. P. (1), zwłaszcza, że z racji rozpracowań operacyjnych możliwe było przekazanie takich informacji osobom o większym znaczeniu dla opozycji. Odnośnie kolejnej istotnej kwestii dotyczącej współpracy M. P. (1) z organami bezpieczeństwa tj. wynagrodzenia z tytułu współpracy wskazać należy, że nie zasługują na uznanie za wiarygodne wyjaśnienia, że M. P. (1) otrzymał od B. R. wynagrodzenie za sporządzenie analiz dotyczących historii handlu zagranicznego między Polską a Związkiem (...) oraz z Imperium Brytyjskim – po pierwsze nic nie wskazuje na to, aby lustrowany miał wiedzę w tym zakresie, nie wskazuje na to ani jego wykształcenie, ani droga zawodowa, nie przypisuje sobie takich umiejętności np. w życiorysie do N. Ponadto aby rozliczyć się z wydanych funduszy B. R. musiał pozyskać informacje pozostające w sferze zainteresowań SB, a nie informacje będące istotnymi dla niego lub członka jego rodziny. Nie zasługują także na uznanie za wiarygodne wyjaśnienia wskazujące na to, że przekazując A. C. materiały dotyczące uszkodzonych traktorów – czemu Sąd dał wiarę - M. P. (1) poinformował go o podwójnej grze B. R. – po pierwsze pozyskaniu takiej wiedzy przeczy A. C., a takie zdarzenie byłoby na tyle wyjątkowe,

że z pewnością zostałyby zapamiętane, a po drugie jak wskazano powyżej, taka sytuacja związana ze „zdradą” B. R. nie miała miejsca.

Co do pozostałych okoliczności opisanych w wyjaśnieniach lustrowanego oraz w zeznaniach B. R. oraz w dokumentach Instytutu Pamięci Narodowej związanych z teczką personalną M. P. (1) oraz operacją (...), a pozyskanych przez B. R. na podstawie informacji operacyjnych, m.in. od kontaktu operacyjnego QL oraz od samego M. P. (1), w ocenie Sądu brak jest podstaw do kwestionowania, że takie informacje zostały B. R. i jego informatorom przekazane, przy czym nie mają one znaczenia dla ustalenia prawdziwości złożonego przez M. P. (1) oświadczenia lustracyjnego. Z tych względów uznać należy za zgodne z prawdą wyjaśnienia lustrowanego odnośnie braku działki w G., braku publikacji książkowych przed spotkaniem z B. R., braku relacji towarzyskich jego matki z rektorem (...) oraz przedstawienia niektórym znajomym np. T. C. czy N. Ż. informacji o spotkaniu z funkcjonariuszem SB. Na marginesie jednak wskazać należy, że kwestionowana przez lustrowanego okoliczność dotycząca gry w zawodowej lidze szwedzkiej ujawnił on sam w życiorysie złożonym w N., przy czym rzeczywiście nie ma tam danych wskazujących na to, że była to liga siatkarska, brak jest także informacji o tym aby lustrowany informując znajomego o spotkaniu z oficerem SB przekazał mu także informację, że podpisał zobowiązanie do współpracy oraz pobrał dwukrotnie wynagrodzenie. Odnośnie zaś podkreślanego przez lustrowanego profesjonalizmu związanego z posiadaniem wykształceniem psychologicznym, co miałyby przeczytać cytowanym przez B. R. jako uzyskanym od M. P. (1) ocenom stanu zdrowia psychicznego A. C., wskazać należy na zawarte mailach lustrowanego zwroty zdecydowanie odbiegające od profesjonalnych np. „postępujący alzheimer zamiast mózgu” (k.344), „na odległość wykryłem u ciebie poważne zagrożenie procesem otępiennym” (k.348), „sztywność psychiki” (k.348), „wirus(a) HIV na mózgu” (k.351). Wskazać także należy, że M. P. (1), mimo widocznej aktywności listowej w przekonywaniu A. C., że nie współpracował z organami bezpieczeństwa nie podjął żadnych starań w skontaktowaniu A. C. z osobami, które mogłyby potwierdzić jego wersję tj. T. C. (zm. w 2008 roku), T. J. (zm. w 2011 roku), W. K. (zm. w 2007 roku) – mimo, że było to możliwe.

Odnosząc się do tych wyjaśnień M. P. (1), w których kwestionował on informacje uzyskane przez B. R. w trakcie przygotowanie do pozyskania go oraz informacje wskazywane przez B. R. jako uzyskane od M. P. (1) wskazać także należy, że dotyczyły one kwestii które dla stwierdzenia prawdziwości złożonego oświadczenia lustracyjnego miały znaczenie drugorzędne.

W ocenie Sądu zasługują na uznanie w znacznej mierze za wiarygodne zeznania B. R., w szczególności w zakresie znajdującym odzwierciedlenie w dokumentach pozyskanych z archiwum IPN. Nie zasługują na uznanie za wiarygodne zeznania wskazujące na brak większego zaangażowania B. R. w pozyskanie i współpracę z M. P. (1) – przeczy temu opinie służbowe wskazujące na to, że B. R. był rzetelnym i zdyscyplinowanym funkcjonariuszem MO oraz zachowane sprawozdania i notatki sporządzone przez świadka. W ocenie Sądu takie przedstawianie swego zachowania wynika z chęci jego zbagatelizowania oraz umniejszenia swej roli w sytuacji powszechnej dezaprobaty dla funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa działających m.in. w latach 70-tych XX wieku. Oceniając generalnie zeznania świadka B. R. Sąd uznał, że zasługują one na uznanie za w pełni wiarygodne w zakresie, w jakim korespondują z dokumentami źródłowymi wytworzonymi przez świadka w latach 70-tych w związku z wykonywaniem przez niego obowiązków służbowych, zaś w kwestiach szczegółowych i powtarzalnych związanych z tymi obowiązkami, nieścisłości w zeznaniach B. R. w konfrontacji z dokumentami wytłumaczyć należy wpływem czasu oraz powtarzalnością pewnych czynności służbowych. Co zaś do kwestionowanych przez lustrowanego informacji np. dotyczących działki w G. czy problemów z dostaniem się na studia, wskazać należy, że brak jest podstaw do kwestionowania, że B. R. wiernie zapisał uzyskane informacje. Odnośnie zaś wskazania przez świadka, że zapoznał się z książkami M. P. (1), podczas gdy w rzeczywistości były to artykuły, stwierdzić należy, że przekazanie takich informacji po upływie niespełna 40 lat wynika w ocenie Sądu z zatarcia tej okoliczności, obojętnej dla współpracy z TW, w pamięci świadka.

Odnośnie zeznań świadka A. C. Sąd dał im wiarę, w odniesieniu do powierzchownego charakteru jego znajomości z M. P. (1), aktywności opozycyjnej świadka, przyczyn upublicznienia materiałów archiwalnych związanych z M. P. (1). Sąd nie dla wiary tym zeznaniom w zakresie, w jakim świadek kwestionował otrzymanie od lustrowanego materiałów

do druku w Opinii albowiem taki materiał został opublikowany, a brak jest podstaw do uznania, że A. C. otrzymał go od kogoś innego - zwłaszcza, że de facto nie pamięta on publikacji tego artykułu.

Odnosnie zeznań świadków K. K. (2), N. Ż., I. P. i R. F. wskazać należy, że zasługują one na uwzględnienie, jako odzwierciedlenie rzeczywistej wiedzy i pamięci świadków na temat opisywanych przez siebie zdarzeń pochodzącej bądź to z własnych obserwacji, jak np. zeznania dotyczące aktywności sportowej, wyjazdów zagranicznych, miejsca zamieszkania i zatrudnienia M. P. (1), bądź też pochodzące z relacji lustrowanego lub osób, które uzyskały przekazane dalej wiadomości od niego. Zeznania te nie odnosiły się jednak do dokumentów dotyczących współpracy M. P. (1) z organami bezpieczeństwa, a w szczególności nie przeczyły im.

W ocenie Sądu, nie ma podstaw do kwestionowania ujawnionego materiału archiwalnego, należałoby bowiem wykazać, iż zawiera on materiał nierzetelny, fałszywy co do treści, spreparowany w jakimś celu. Takich danych było brak, w szczególności wobec treści wyjaśnień M. P. (1), przyznającego okoliczności kluczowe dla oceny wiarygodności materiału archiwalnego, ale przedstawiającego dodatkowe, niewiarygodne okoliczności nieujęte w tych dokumentach oraz wobec treści zeznań B. R..

Z tych przyczyn, Sąd uznał materiał archiwalny za wartościowy i w znacznej mierze w oparciu o dowody z dokumentów rekonstruował fakty. Sąd uznał częściowo wskazane powyżej twierdzenia świadków, które są z nim zgodne za wiarygodne, logiczne i odpowiadające doświadczeniu życiowemu oraz wskazaniom wiedzy.

W ocenie Sądu w świetle ujawnianych dowodów uznać należy, że podjęta i utrzymywana przez okres od 22 grudnia 1977 roku do 15 grudnia 1979 roku współpraca M. P. (1) z organami Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych była tajną współpracą w rozumieniu art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa z lat 1944-1990 oraz o treści tych dokumentów.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, organami bezpieczeństwa w rozumieniu ustawy są instytucje centralne Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz podległe im jednostki terenowe w wojewódzkich komendach Milicji Obywatelskiej. Zgodnie z art. 3a wskazanej ustawy współpracą w rozumieniu ustawy jest świadoma i tajna współpraca z ogniwami operacyjnymi lub śledczymi organów bezpieczeństwa państwa w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2014 r. sygn. II KK 53/14) współpraca taka winna spełniać pięć warunków:

- musi polegać na kontaktach z organami bezpieczeństwa państwa i przekazywaniu informacji tym organom;
- musi mieć charakter świadomy, co oznacza, że osoba współpracująca musiała zdawać sobie sprawę, iż osoba, z którą nawiązała kontakt, jest przedstawicielem jednej ze służb wymienionych w art. 2 ust. 1 ustawy lustracyjnej;
- współpraca winna być tajna, co oznacza, że fakt nawiązania współpracy, a także jej przebieg, ma pozostać tajemnicą, w szczególności wobec tych osób i środowisk, których miały dotyczyć przekazywane informacje;
- współpraca musi wiązać się z operacyjnym zdobywaniem informacji przez służby wymienione w art. 2 ustawy;
- nie mogła ograniczać się do samej deklaracji woli, lecz winna była materializować się w świadomie podejmowanych konkretnych działaniach w celu urzeczywistnienia podjętej współpracy.

Zgodnie zaś z orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 stycznia 2011 roku sygn. akt II AKa 432/10 dla ustalenia czy współpraca miała charakter rzeczywisty nie ma znaczenia, jaką wartość miały przekazywane informacje oraz czy wyrządziły one komuś krzywdę.

W niniejszej sprawie wszystkie te warunki zostały spełnione. M. P. (1) w świetle ujawnionych dokumentów w postaci zobowiązania do współpracy, pokwitowań otrzymania pieniędzy, sprawozdań oraz zeznań B. R. kontaktował się z organami bezpieczeństwa państwa i przekazywał informacje tym organom dotyczące relacji w środowisku A. C. oraz odnośnie samego A. C.. M. P. (1) bezspornie, na co sam wskazuje w swych wyjaśnieniach zdawał sobie sprawę z tego, że B. R. jest przedstawicielem jednej ze służb wymienionych w art. 2 ust. 1 ustawy lustracyjnej albowiem Wydział III Komendy Stołecznej Milicji Obywatelskiej był organem bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5) ustawy lustracyjnej. Przekazywane przez M. P. (1) informacje, aczkolwiek ich znaczenia nie sposób przeceniać, stanowiły element operacyjnego rozpracowania O. , w szczególności w zakresie dotyczącym A. C.. Dokumenty archiwalne jednoznacznie wskazują, że przed funkcjonariuszem Służby Bezpieczeństwa, lustrowany wyrażał również swoje oceny, opinie, plany a także dostarczał m. in. informacji o poczynaniach A. C., ocenę jego działań. W ocenie Sądu lustrowany przekazywał więc informacje, które nie były nigdzie upubliczniane i których nie można znaleźć w upublicznianych wówczas dokumentach.

Sąd uznał także, iż spełniona została przesłanka tajności: wymóg tajności postrzegać należy, jako uświadomioną przez osobę współpracującą konieczność zachowania w tajemnicy faktu nawiązania współpracy i jej przebiegu, w szczególności wobec tych osób i środowisk, których te przekazywane informacje miały dotyczyć. Jedynie wówczas, gdyby fakt tej współpracy był znany powszechnie i osoby mające z nim kontrakt były świadome tego, iż uzyskane od nich wiadomości może on przekazać organom Służby Bezpieczeństwa, można by uznać iż działania lustrowanego, jako osoby współpracującej, nie wypełniały materialnej treści pojęcia "współpraca" z uwagi na brak elementu "tajności" (Vide: Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14. 04. 2005 r. sygn. akt II KK 33/05). M. P. (1) akceptował tajny charakter swoich kontaktów, o czym świadczy przybranie pseudonimu, którym podpisywał m.in. pokwitowania odbioru pieniędzy.

Reasumując uznać należy, że miała miejsce współpraca M. P. (1) z organami służby bezpieczeństwa, współpraca ta była dobrowolna, tajna i aktywnie prowadzona, aczkolwiek z uwagi na skromny zakres wiedzy istotna w niewielkim stopniu. Za przekazywane informacje M. P. (1) dwukrotnie otrzymał wynagrodzenie.

Raz jeszcze podkreślenia wymaga, że nie zasługują na uznanie za wiarygodne wyjaśnienia lustrowanego wskazujące na pozorną współpracę, jej ujawnienie wobec A. C., otrzymanie wynagrodzenia za przygotowanie dla B. R. materiałów edukacyjnych, a nie z tytułu współpracy jako TW oraz zaangażowanie B. R. w działania szkodzące służbie bezpieczeństwa .

Mając powyższe na uwadze Sąd stwierdził, że M. P. (1) złożył w dniu 23 grudnia 2014 roku niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne określone w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów.

Stosownie do dyspozycji art. 21a ust. 2a i 2b w/w ustawy sąd orzekł wobec osoby lustrowanej utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego, której obowiązek utworzenia wynika z ustawy przez okres 4 (czterech) lat oraz zakaz pełnienia funkcji publicznej, o której mowa w art. 4 pkt 2-57 tej ustawy przez okres 4 (czterech) lat. Ustalając czas obowiązywania obu środków sąd miał na uwadze to, że M. P. (1), składając oświadczenie lustracyjne nie piastował żadnego z najważniejszych stanowisk w Państwie, a ustalony zakres współpracy był niewielki. Z drugiej strony sąd miał na uwadze, że współpraca została chętnie nawiązana, wiązała się z otrzymywaniem gratyfikacji finansowej, a ponadto zachowanie M. P. (1) – jego wyjaśnienia, korespondencja do A. C. - wskazują na brak jakiegokolwiek pozytywnej refleksji i zrozumienia karygodności swego zachowania związanego ze współpracą ze służbą bezpieczeństwa.

Zgodnie z art. 627 kpk w zw. z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów sąd zasądził od lustrowanego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe.

SSO Agnieszka Wysokińska-Walczak SSO Agnieszka Domańska SSO Leszek Parzyszek